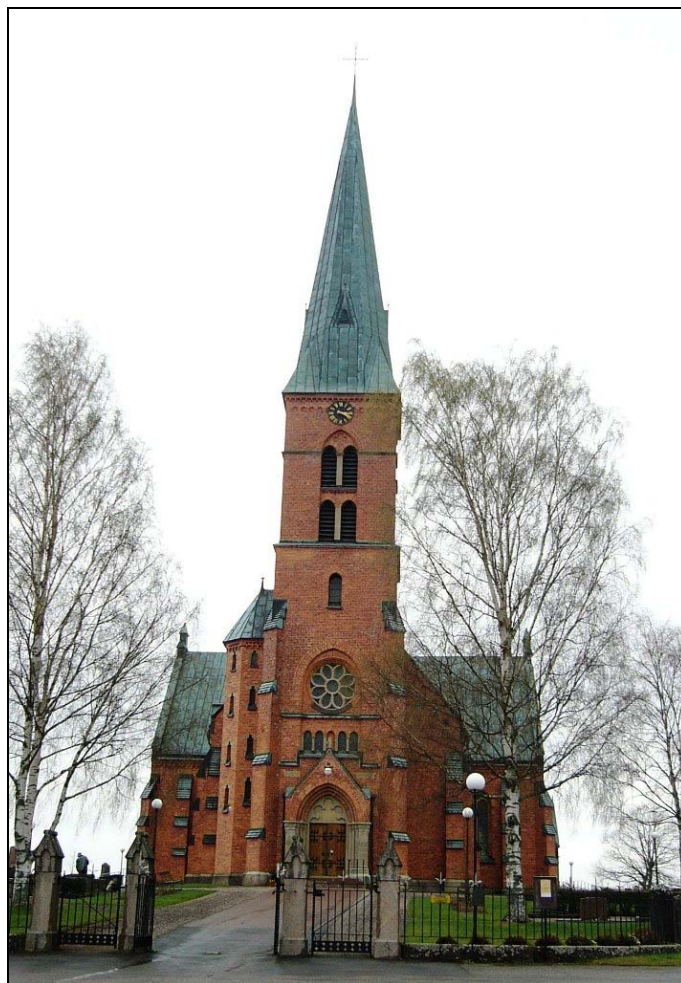

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i
Linköpings stift 2005

HÄLLESTADS KYRKA

Hällestads socken
Finspångs kommun
Linköpings stift
Östergötlands län

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

HÄLLESTADS KYRKA

Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift
Delrapport maj 2005

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund.....	3
Syfte.....	3
Kulturminneslagen	3
Kulturhistorisk bedömning.....	3
Inventeringens uppläggning och rapport.....	4
HÄLLESTADS KYRKA	5
BESKRIVNING OCH HISTORIK	5
SOCKNEN	5
KYRKOMILJÖN	6
KYRKOGÅRDEN	6
KYRKOBYGGNADEN.....	7
Exteriör beskrivning	8
Interiör beskrivning	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING	12
Kyrkogården.....	12
Kyrkobyggnaden	12
HÄNDELSELISTA	13
ÖVRIGT	16
Aktuella skyddsformer.....	16
Övriga inventeringar.....	16
Källor.....	16
Kartor	16

Inledning

Bakgrund

Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapsunderlaget för våra kyrkobyggnader och kyrkomiljöer genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering. På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen inom stiftets del av Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2004. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkobyggnader som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de kyrkobyggnader som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkans kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att skapa ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkan/kapellet och för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrko/kapellbyggnaden samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkobyggnader/kapell och kyrkomiljöer i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att skapa ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar av kyrkobyggnaden.

Kulturhistorisk bedömning

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, och Östergötlands län samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Bedömningen utgår från såväl den enskilda kyrkobyggnadens värden som kyrkomiljöns i sin helhet, men också till värden i förhållande till andra kyrkobyggnader i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkobyggnaden, en beskrivning av exteriör och interiör, fotografier och en kulturhistorisk bedömning. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkobyggnadens historia. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i denna rapport. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, vilket är ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

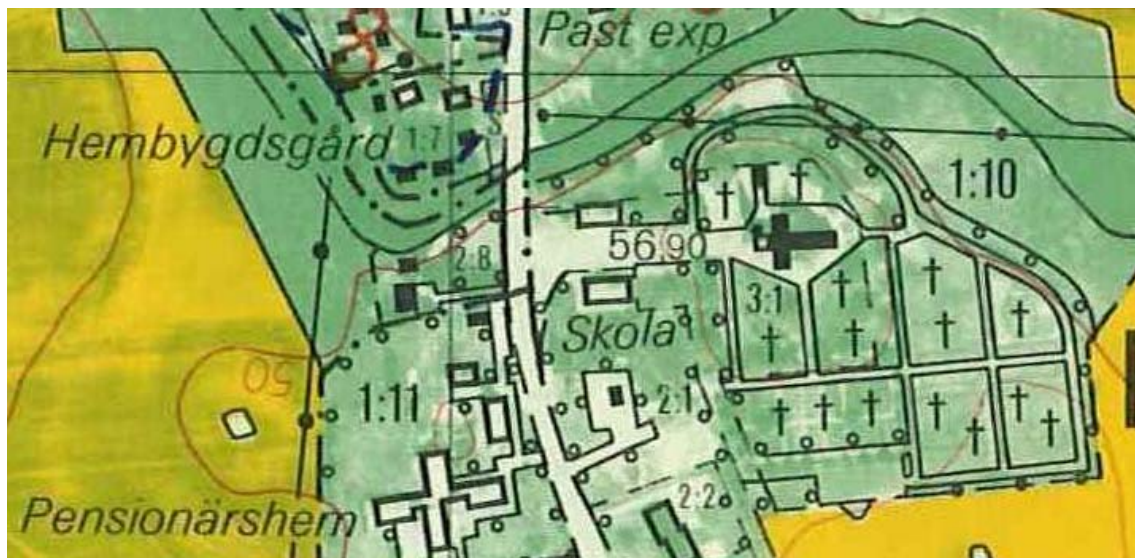
Fältarbetet, fotografering och rapportsammanställningen har utförts av antikvarie Anna Lindqvist vid Östergötlands läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

HÄLLESTADS KYRKA

Hällestad 3:1, Hällestads socken, Finspångs kommun, Finsponga läns härad, Östergötlands län och landskap, Linköpings stift

Hällestad är en medeltida sockenbildning. Den äldsta kända kyrkan var uppförd av sten, sannolikt i slutet av 1200-talet. Den totalförstördes vid en brand 1893. Kyrkan hade en klockstapel från 1730-talet, som efter kyrkobränden 1893 skänktes till Skansen. En ny kyrka uppfördes strax söder om den medeltida kyrkplatsen. Den invigdes 1895 och uppfördes efter ritningar av arkitekt Gustaf Pettersson. Kyrkan uppfördes i rött maskinslaget tegel med en korsformig plan med flersidigt korutsprång i öster, sakristia i norr samt torn i väster. Taket var ursprungligen belagt med skiffer, men är sedan 1952 koppartäckt. Fönsteröppningarna är spetsbågiga med ursprungliga gjutjärnsbågar med delvis färgat glas. Huvudingången är via tornet i väster, men ingångar finns också på den södra och norra korsarmen. En omfattande restaurering genomfördes 1958 under ledning av arkitekt Erik Lundberg, vilken har satt sin prägel på kyrkorummet. På kyrkogården finns ett samtida gravkapell och i kyrkomiljön ingår även prästgården från 1730-tal samt två f d skolbyggnader.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Utsnitt ur ekonomiska kartans blad 095 27, Hällestad, utgiven 1982.

SOCKNEN

Hällestad är en medeltida sockenbildning och omnämns 1316 som *Herlastadh*. Socknen hör naturgeografiskt till det område som betecknas Norra skogsbygden med Östergötlands bergslag. Området blev koloniserat under medeltiden. Det är rikt på mineraler och bruksbygderna dominerar allttjämt landskapet. Socknen domineras av skogsbygd, men runt kyrkan och i socknens mellersta delar öppnar sig en bördig slättbygd med tätare bebyggelse. Socknen är arealmässigt en av länets större socknar. I socknen har häradets tingsplats varit belägen. Brukshantering och i senare tid industrietablering har tillsammans med jordbruk och skogsbruk utgjort de huvudsakliga näringarna. Socknens största och äldsta bruksegendom är Sonstorps bruk, som fick privilegium år 1580. Bland de övriga bruken bör framför allt Borggårds bruk och Grytgöls bruk nämnas. Längst upp i socknens norra del ligger Folkströms kapell, som sedan mitten av 1800-talet fungerar som gudstjänstlokal. Järnvägen mellan

Norrköping och Örebro passerar socknen och hade ursprungligen sex stationer inom socken, däribland en sydväst om kyrkan i Hällestad.

Utsnitt ur häradsekonomska karta 1868-1877, Hällestad

KYRKOMILJÖN

Kyrkan är belägen en mil väster om Finspång och ligger centralt på den uppodlade lerslätten, den s k Hällestadslätten. Kyrkan är uppförd öster om landsvägen mellan Norrköping och Örebro. Norr om kyrkan, på andra sidan om Hällestadsån är prästgården belägen. Den utgörs av en mycket välbevarad reveterad tvåvåningsbyggnad, uppförd på 1730-talet och påbyggd med en våning i början av 1800-talet. Väster om kyrkan, på det s k marknadstorget, uppfördes 1926 kyrkskola och lärarbostad i två separata byggnader med faluröda fasader under brutna takfall. Nordväst om kyrkan är hembygdsgården belägen.

Hällestad kyrka omkring år 1900 samt 2005.

KYRKOGRÅDEN

Kyrkogården omgärdas av en mur samt i väster av ett järnsmidesstaket, som härstammar från 1895. Huvudingången är i väster och flankeras av grindstolpar av granit med järnsmidesgrindar från 1895. På kyrkogårdens nordvästra del är ett gravkapell beläget. Det har en exteriörutformning som överensstämmer med kyrkobyggnaden med rött tegel,

strävpelare och gjutjärnsfönster. Taket har dessutom bevarat sin skiffertäckning, vilken ersattes på kyrkobyggnaden 1953 av kopparplåt. Gravkapellet är uppfört samtidigt med kyrkobyggnaden och sannolikt ritat av samme arkitekt Gustaf Pettersson. Interiören har under åren förändrats och moderniserats.

Beskrivningen och historiken kompletteras efter avslutad kyrkogårdsinventering.

KYRKOBYGGNADEN

Söndagen den 23 januari 1893 brann Hällestads medeltida kyrka ner. Den var uppförd av sten, sannolikt i slutet av 1200-talet. En del inventarier lyckades räddas ur lågorna, däribland en dopfunt av mässing. Kyrkan hade en klockstapel, som efter branden 1893 skänktes till Skansen. Den är uppförd 1732 och är 40,5 meter hög och därigenom Sveriges högsta klockstapel.

Hällestads gamla kyrka före branden 1893 samt Hällestad nya kyrka 1939.

Den nya kyrkan uppfördes på klockstapelns plats, något söder om den medeltida kyrkplatsen. Den uppfördes av rött maskinslaget tegel 1893-1895 efter ritningar av arkitekt Gustaf Pettersson. Det finns även uppgifter om att arkitekt Hjalmar Kumlien skulle vara upphovsman till kyrkobyggnaden. Ritningar är dock signerade av Pettersson och äldre samtida källor uppger Pettersson som kyrkans arkitekt. Gustaf Pettersson (1855-1933) var arkitekt vid Överintendentsämbetet och ansvarade bl a för restaureringen av Vadstena klosterkyrka 1892-1898 samt Visby domkyrka 1890-1892. Kyrkan uppfördes av tegel med tidstypiska detaljer som strävpelare och spetsbågiga fönsteröppningar med dekorativa fönster i gjutjärn med färgat glas. Taket hade ursprungligen skifferbeläggning, som var lagd i ett dekorativt mönster. Kyrkan uppfördes inte med den traditionella långhusplanen utan med en latinsk korsplan. Planen är lite ovanlig då korsarmarna stegvis avtrappas mot korpartiet. Interiören försågs med originellt utformade korsande trätunnvalv och korets stjärnvalv målades av konstnären Johan Krouthén. Krouthén (1858-1932) var framför allt porträtt- och landskapsmålare och kom att bli landskapet Östergötlands skildrare. Han har endast dekorerat ett fåtal kyrkor, bl a i Kärna och Vånga kyrka. Bänkinredning, orgel med tillhörande läktarbarriär, predikstol och altarring m m tillverkades av ek i nygotik. Kyrkan som helhet fick en för tiden typisk utformning i nygotik och vittnar genom sin storlek om den framtidsoptimism och befolkningstillväxt som fanns i Hällestad i slutet av 1800-talet. Kyrkan har stora likheter med de ”stadskatedraler” som uppfördes i slutet av 1800-talet i den då mycket populära nygotiken. I Kungl Majt:s Femårsberättelser beskrivs den nybyggda kyrkan som storslagen; ”och torde inom riket finnas få landskyrkor, som i ädel stilfullhet och måttfull enkelhet öfverträffa ifrågavarande tempelbyggnad.”

Redan några år efter att kyrkan invigts uppstod tekniska problem, teglet vittrade sönder och takets skifferplattor trillade ner. Kyrkans uppvärmningsanordning slukade ved och värmen uppgick ändå inte till mer än 8-11 grader. Under 1900-talets första hälft skedde kontinuerliga underhållsåtgärder. På 1930-talet diskuterades ommålning av kyrkorummet. Konservator O Hellström uppgjorde 1938 på uppdrag av församlingen två förslag till invändig ommålning av kyrkorummet. Byggnadsstyrelsen var dock inte helt nöjd med skissförslagen, men ”med hänsyn till det jämförelsevis ringa konstnärliga och kulturhistoriska värde, som kyrkan i fråga representerar, medger att färgsättningen i kyrkan utföres av Hellström utan ingivande av nya skisser.” Vid nästa större renovering hade förståelsen för det sena 1800-talets kyrkobyggnader i nygotik ökat och riksantikvarieämbetet yttrar sig då: ”Den är ett stort och omsorgsfullt genomarbetat byggnadsverk med betydande rymdverkan i interiören. Kyrkans målningsutsmyckning är karakteristisk för sin tid och bör bibehållas, blott med nödiga reparationer och med grundlig rengöring av putsytorna.”

Hällestads kyrka 1959 och 2005.

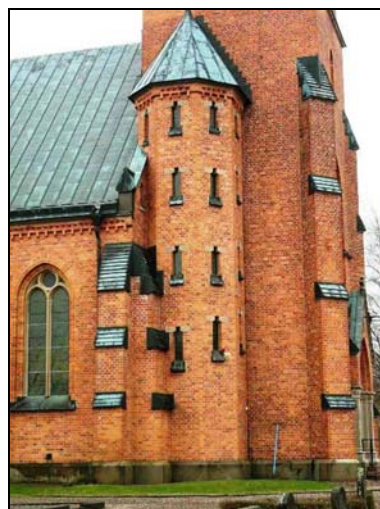
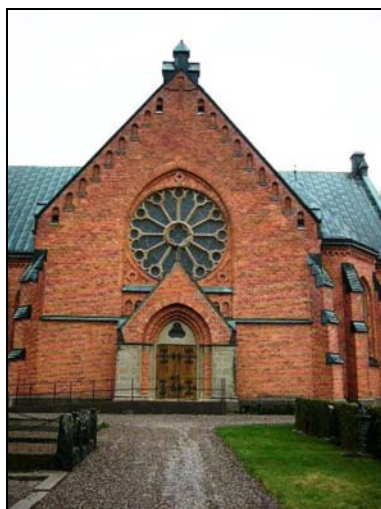
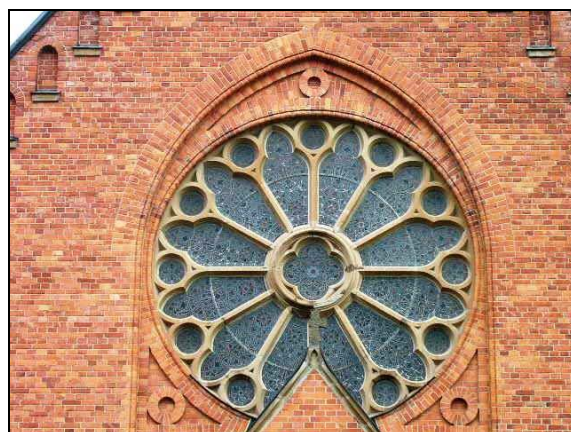
Kyrkans trägolv var svårt angripet av hussvamp 1956 och arkitekt Erik Lundberg fick i uppdrag att genomföra en större renovering av kyrkan. Lundberg (1895-1969) var arkitekt och antikvarie vid Riksantikvarieämbetet samt professor i arkitekturhistoria vid Kungliga Tekniska Högskolan. Han var en av förgrundsgestalterna inom kyrkorestaureringskonsten under några decennier innan och runt 1950-talet. I Östergötland har han medverkat i ett flertal restaureringar, däribland återuppbyggandet av Åtvids gamla kyrka 1954-1957. Hans förslag innebar att kyrkorummet omgestaltades med bl a förändringar av bänkkvarteren, nya läktare i väster och nya skåpsanordningar i korsarmarna. Koret omdisponerades och försågs med nytt altarbord och altarring, predikstolen omgjordes m m. I enlighet med ny liturgi flyttade Lundberg fram altaret för att möjliggöra mässa med prästen vänd mot församlingen. Typiska för Lundberg är fristående altarbord och bänkinredningen i rena, funktionalistiska former och klara färger, samt armatur i mässing i fri formgivning, allt i material och hantverk av yppersta kvalitet. Nyttilläggen laserades i en för Erik Lundberg typisk färgsättning och den befintliga sakristian utvidgades genom en tillbyggnad.

Kyrkan har därefter, med undantag av läktarunderbyggnader som tillkom 1996, endast varit föremål för vård – och underhållsarbeten.

Exteriör beskrivning

Kyrkan är orienterad i öst - västlig riktning och har en korsformad plan med ett polygonalt korutsprång i öster, sakristia i norr och torn i väster. Fasaderna består av röda tegelmurar med rytmiskt placerade strävpelare och sockel av skråkantad granit. Sadeltaket, spiran,

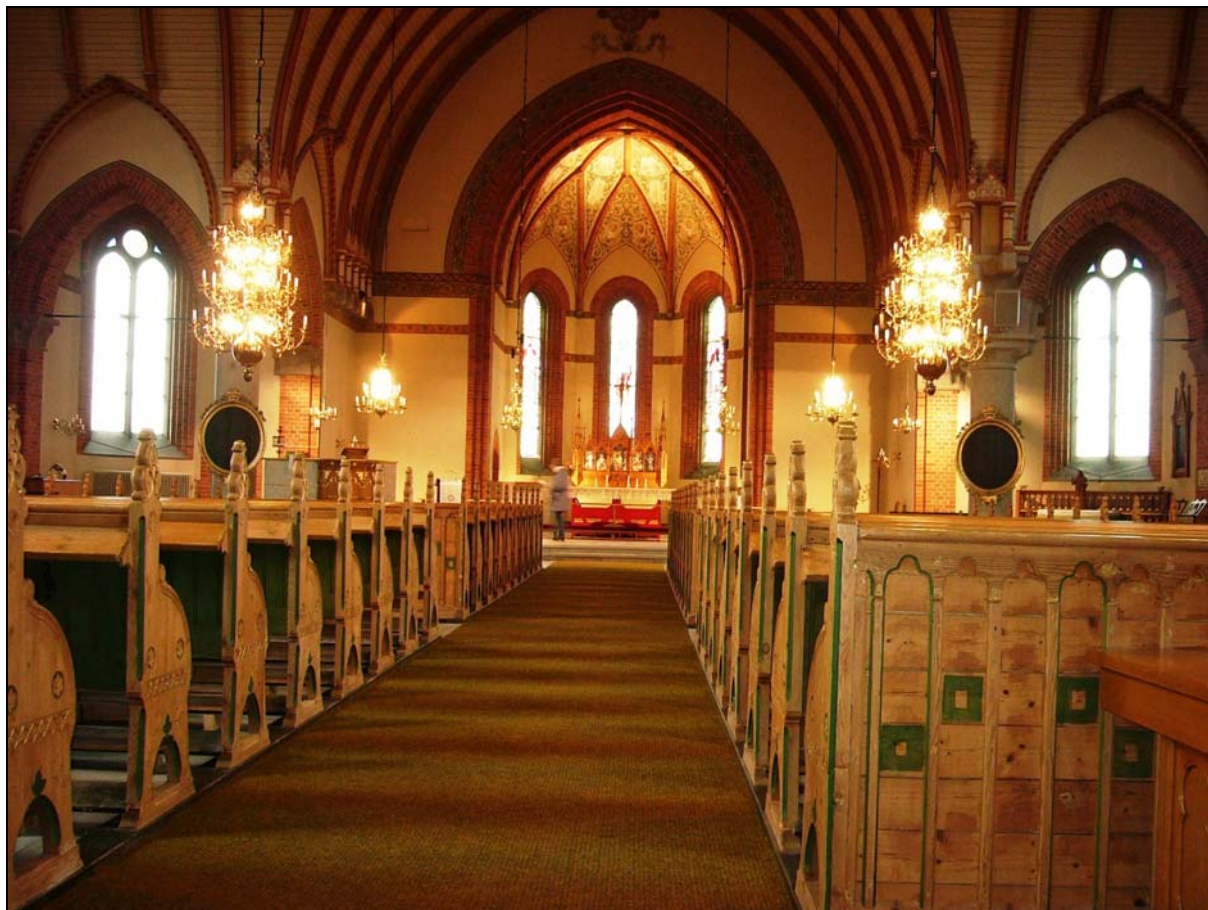
strävpelarna och solbänkarna är täckta av kopparplåt. Fönsteröppningarna är spetsbågiga med masverk av kalksten. Fönsterbågarna är av gjutjärn med färgat glas i blyspröjs. Huvudingången är via tornet i väster, men ingångar finns även på korsarmarnas södra och norra sidor. Omfattningarna är rikt dekorerade i kalksten. Portarna är av ek med nationalromantiskt smide. Över samtliga tre portar finns rosettfönster. Över den västra ingången återfinns texten; UPPLÅTEN EDER I PORTAR ATT HÄRLIGHETENS KONUNG MÅ DRAGA HÄRIN. I sydöst finns en nedgång till källaren och pannrummet, vilken omringgärdas av ett dekorativt utformat smidesgaller med grind. Sakristian är utvidgad mot norr och täcks av ett pulpettak.

Interiör beskrivning

Långhuset har en korsformad plan med golvet lagt med kalkstensplattor. Väggarna är putsade i ljusgul ton och taket täcks av spetsbågiga trä tunnvalv med dekorativt utformade bjälkar och konsoler och målat i ockragult och engelskt rött. Mot vapenhuset finns en ekimitationsmålad svängdörr med blyspröjsade fönster i övre speglarna. I korsarmarna tillkom skåpsinredning och vindfång med laserade dörrar vid renoveringen 1958. Fönstren saknar innanfönster och de inre fönsterbänkarna är gjutna med avrinningsspår för kondens. Bänkinredningen är öppen i fyra kvarter samt med fyra bevarade bänkrader i södra korsarmen. Bänkarna är de ursprungliga i nygotik, men omgjorda och avlutade och grönbetsade 1958. I väster finns den ursprungliga läktaren i ek kvar, den flankeras av läktarbarriärer av omålad furu som tillkom vid Lundbergs renovering 1958. Läktarunderbyggnader tillkom 1996 och har väggar av diagonalställd vit laserad panel. Det södra utrymmet disponeras till väntrum och det norra till WC. Trappan till läktaren finns väster om den norra underbyggnaden. Läktaren täcks av en

textilmatta. Mellan den ursprungliga läktaren och de som tillkom 1958 finns en nivåskillnad på tre trappsteg. Orgeln har en nygotisk fasad i ek. Orgeln är byggd 1893-1895 av Åkerman & Lund. Spelbordet flankeras av dörrar som leder in till ett tornrum, som har förbindelse med torntrappan som mynnar i vapenhuset. Dörrarna är enkla spegeldörrar med målad ekimitation. Kyrkan äger två dopfuntar, den ena är placerad under läktaren. Den består av en äldre stenskål, som är placerad på ett modernt trästativ.

Koret ligger två trappsteg högre än långhuset med ett kalkstengolv av samma typ som långhuset. Koret är utvidgat mot väster. Väggarna har samma målningsbehandling som

långhuset. Taket består av ett stjärnvalv med kapporna bemålade med änglar och blomrankor. Målningarna är utförda 1893-1895 av Johan Krouthén. Korfönstren har glasmålningar föreställande Moses, Kristus, Johannes Döparen och Martin Luther. I norr finns en spetsbårig igenmurad öppning, som ursprungligen ledde till sakristian. I koret finns två altare, det ursprungliga som är murat är placerat i öster. Det andra utgörs av ett fristående altarbord målat i rött och guld och som tillkom 1958. På det äldre altaret står den ursprungliga altaruppsatsen, som är av ek i nygotik med infällda målningar utförda av Johan Krouthén. Altarringen härstammar från Lundbergs renovering 1958 och är öppen och grönbetsad. Den ursprungliga altarringen i ek har delvis återanvänts i elementskydd på södra sidan. Predikstolen är fristående och korgen är i ek och nygotik från 1893-1895 och använd i en ny anordning 1958 med uppmurat fundament med tegelgolv och med den äldre altarskivan av kalksten. Dopfunten är av mässing och tillverkad 1660 sannolikt vid Mässingsbruket i Norrköping. Kyrkan har två par nummertavlor, ett par ovala gustavianska samt ett par nygotiska i ek från 1893-1895.

Vapenhuset har ett äldre kalkstensgolv med en ilagd gravhäll. Väggarna är putsade i ljusgul ton och taket är av trä och vitmålat. Dörrar finns mot långhuset i öster, ytterdörr i väster samt en enkeldörr till tornet i norr. Samtliga är originaldörrar och målade i ekimitation. På norra väggen finns en gravhäll uppsatt samt en minnestavla från kyrkans byggnadsperiod.

Sakristian når man dels via en inre dörr från långhusets nordöstra del samt en yttre dörr i norr. Golvet är av kalkstensplattor i likhet med långhuset. Väggarna är putsade i en ljusgul ton. Taket i den äldre delen består av ett enkelt valv, medan utbyggnaden från 1958 har ett mörkbetsat trätak. I den nya delen finns bl a en förstuga med WC.

Tornet når man via en trappa som mynnar i vapenhusets norra del samt med en dörr till tornrummet bakom orgeln. Trappan är av kalksten och klockvåningen har två klockor.

KULTURHISTORISK BEDÖMNING

Kyrkan, kyrkogården och gravkapellet utgör tillsammans med den närbelägna prästgården och de f d skolbyggnaderna vid det s k marknadstorget i väster en kyrkomiljö med stora kulturhistoriska värden som vittnar om dess forna betydelse som sockencentrum.

Kyrkogården

Den kulturhistoriska bedömningen kompletteras efter avslutad kyrkogårdsinventering.

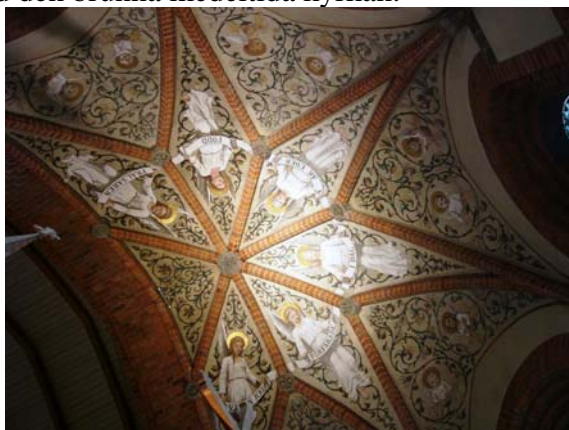
Kyrkobyggnaden

Kyrkans sedan byggnadstiden föga förändrade exteriör är en god representant för de stora kyrkobyggnader som uppfördes under 1800-talet bl a till följd av befolkningsökningen. Hällestads kyrka uppfördes i nygotik och utgör ett gott exempel på tidens medeltidsromantiska arkitekturuppfattning. Kyrkans exteriör är i stort bevarad intakt sedan uppförandet med bl a bevarade originalfönster och portar. Interiören präglas av två tidsskikt, dels den ursprungliga karaktären med korsplan, trätunnvalv och Johan Krouthéns målningar och dels av de tillägg som arkitekt Erik Lundberg bidrog med vid den omfattande restaureringen 1958. Lundbergs restaurering visar på att hans restaureringsprinciper under 1950-talet mer och mer tillåter egna konstnärliga tillägg, som t ex korsarmarnas utformning och predikstolens omgestaltning.

Dopfunten i mässing, som härstammar från den medeltida kyrkan, har stora kulturhistoriska värden.

Sammanfattning

- Hällestads kyrka är en god representant för de stora, nygotiska sockenkyrkor som uppfördes under 1800-talets andra hälft. Det nygotiska stildraget återkommer i gravkapellet och bidrar till en samstämd och tidstypisk helhet.
- Samtliga byggnadsdelar och inredning, som t ex gjutjärnsfönster med färgat glas, originaldörrar, altarpupsats, nummertavlor, orgelfasad m m som utgör original från byggnadstiden har mycket stora arkitektur- och konsthistoriska värden. Johan Krouthéns målningar bidrar starkt till helhetsintrycket och har ett stort konsthistoriskt och regionalt intresse.
- Arkitekt Erik Lundbergs omgestaltning av kyrkorummet har arkitektur- och restaureringshistoriska värden.
- Mässingsdopfunten och gravhällen utgör i sig viktiga dokument, men visar också på en lång historisk kontinuitet och samband med den brunna medeltida kyrkan.

HÄNDELSELISTA

Förteckningen gör inga anspråk på att vara komplett. Den bygger enbart på nedan redovisade källor och kan i framtiden komma att revideras.

- 1250-1299 Nybyggnad – Kyrka av sten, nedbrunnen 1893. (BR)
- 1350-1549 Nybyggnad – Sakristia på nordsidan. (BR)
- 1412 Ändring – ombyggnad – koret ombyggdes, bekostades av väpnaren Holmsten Jönsson Rosenstråle till Sonstorp. (BR)
- 1425 Ändring – ombyggnad – koret ombyggdes, beskostades av väpnaren Holmsten Jönsson Rosenstråle till Sonstorp och ett murat gravvalv inreddes för honom. (BR)
- 1660 Specifika inventarier – dopfunt av mässing, sannolikt tillverkad vid Mässingsbruket i Norrköping och skänkt av Nils Stackelberg. (BR, HK)
- 1662 Nybyggnad – Vapenhus. (BR)
- 1685 Nybyggnad – Klockstapel byggdes av Joen i Skallebord revs sannolikt 1732. (HK)
- 1687 Ändring – ombyggnad, kyrkan utökades på norra sidan. (BR)
- 1726 Brand – kyrkan, klockstapeln och prästgården brann. (BR)
- 1726- Reparation – kyrkan reparerades efter branden. (BR)
- 1732 Nybyggnad – Klockstapel enligt sägen uppförd av byggmästare Nils Uhrberg, skänktes till Skansen 1893. (Folkbladet 1994-10-05)
- 1748 Ändring – ombyggnad – koret tillbyggdes av byggmästare Mattias Billberg i Österbytorp. (BR)
- 1755 Fast inredning – orgel tillverkad av orgelbyggaren Jonas Wistenius, fasaden dekorerad av bildhuggaren Nils Österbom, Norrköping. (HK)
- 1759 Specifika inventarier - lillklocka gjuten av A P Petraus, Örebro, omgjuten 1905. (ATA)
- 1767 Specifika inventarier – klocka gjuten hos Magnus Hultman, Norrköping. (HK)
- 1893 Brand – söndagen den 22 januari brann kyrkan ned. (HK)
- 1893 Klockstapeln från 1732 skänktes till Skansen.
- 1893-1895 Nybyggnad – Kyrkan i sin helhet** med korsformad plan, polygonalt korutsprång i öster, sakristia i norr samt torn i väster, uppförd av tegel och kalksten med cementfogar, kopparplåt på tornet och skiffer på långhuset, efter ritningar av arkitekt Hjalmar Kumlien eller Gustaf Petterson, byggmästare J V

- Kajert, Eskilstuna. Fönsteromfattningar, portaler mm av finhuggen och slipad kalksten från Yxhults stenhuggeri. (ÖD 1935-12-06)(BR)
- 1893-1895 Arkitekturbunden utsmyckning – taket dekorerades av Johan Krouthén. (HK)
- 1893-1895 Arkitekturbunden utsmyckning – glasmålningar i koret m m av Neuman & Vogel, Stockholm. (ÖD 1935-12-06)
- 1893-1895 Fast inredning – altarpopsats, predikstol, nummertavlor m m av bonad ek tillverkade vid Bloms snickerifabrik, Arboga. (ÖD 1935-12-06)
- 1893-1895 Fast inredning – Orgel byggd av Åkerman & Lund med fasad ritad av arkitekt Gustaf Pettersson. (HK)
- 1893-1895 Teknisk installation – lågtrycksånga. (K)
- 1895 Invigning 1 december. (ATA)
- 1908 Specifika inventarier – lillklockan från 1759 omgjuten av Bäckman & Co, Stockholm. (ATA)
- 1910-1914 Vård/underhåll, exteriör, söndervittrat tegel ersattes av nytt, takrännor av kopparplåt samt avtäckning av strävpelarna med sandsten och kopparplåt. (ÖC 1910-10-14, Norrköpings Tidningen 1914-10-26)
- 1910 Vård/underhåll, interiör, fuktskadade partier ommålades. (ÖC 1910-10-14)
- 1914 Vård/underhåll – fast inredning, orgeln som var fuktskadad iordningställdes av Åkerman & Lund. (ÖC 1920-07-24)
- 1921 Teknisk installation – ny lågtrycksångevärmeledning med pannan placerad i källaren. Albin Svenssons konstruktionsbyrå, Stockholm. (ATA)
- 1925 Ändring – ombyggnad, interiör förslag att utvidga koret. Arkitekt E W Grefveberg. (ATA)
- 1927 Ändring – specifika inventarier – omgjutning av storklockan från 1767 av K G Bergholtz & Co, Stockholm. (ATA)
- 1929 Teknisk installation – uppsättande av urverk med visartavla på tornet. (ATA)
- 1932 Tjänstememorial och program för fuktproblem, arkitekt Knut Nordenskjöld. (ATA)
- 1933 Förslag till åtgärd av fuktproblem mm, ingenjör E Sundblad, Norrköping. (ATA)
- 1933 Teknisk installation – ritningsförslag till elektrisk belysning. (ATA)
- 1948 Ändring – specifika inventarier, en gravhäll flyttades in i vapenhuset. (ATA)
- 1948 Ändring – specifika inventarier – nytt stativ till en äldre stenskål (ATA)
- 1953 Vård/underhåll, exteriör, det ursprungliga mönsterlagda skiffertaket ersattes av kopparplåt. (ATA)
- 1958 Ändring – nybyggnad, den ursprungliga sakristian från 1893 tillbyggdes mot norr, den ursprungliga ingången från koret murades igen, arkitekt Erik Lundberg, Stockholm. (BR)

- 1958 Ändring – ombyggnad, interiör, omläggning av trägolvet p g a svampangrepp, samt inlades kalkstensplattor i överensstämmelse med befintliga kalkstensytor, ny körläktare, utvidgning och omdisponering av koret med ny altarring och nytt altare, delar av den gamla altarringen omgjordes till elementskydd, flyttning av predikstol och användning av den gamla altarskivan som underlag, ändring av bänkkvarteren, inbyggnad av skåpsväggar i korsarmarnas gavelpartier samt vindfång, ommålning m m draperimålningar i koret samt väggarnas ”inrutning” övermålades i ljus färg, bänkarnas ekimitationsmålning avlutades, arkitekt Erik Lundberg. (BR, Finspongs Läns Tidning 1958-08-28))
- 1958 Teknisk installation – ny värmeanläggning. (HK)
- 1966 Ändring – fast inredning, ritningsförslag till nytt orgelbord infällt i gamla fasaden, Lindgrens Orgelbyggeri AB, Göteborg. (ATA)
- 1967 Vård/underhåll, exteriör, tornets koppartak lagades. (K)
- 1975 Ändring – teknisk installation – de befintliga urtavlor ersattes av nya urtavlor av målad kopparplåt med bladguldsförgyllda romerska siffror. Westerstrands & Söner – urverk, Töreboda.(ATA)
- 1986 Teknisk installation – värmekulvert från församlingshemmet till kyrkan. (ÖLM)
- 1995 Handikappsanpassning – provisorisk handikappsramp på norra sidan. (K)
- 1996 Arkeologisk förundersökning i samband med nedläggning av avloppsledning. Rasmassor troligen från den rivna kyrkan påträffades samt omrörda gravar. ÖLM Rapport 55:2001. (ÖLM)
- 1996 Ändring – ombyggnad, interiör, läktarunderbyggnader. (ÖLM)
- 1998 Teknisk installation –bergvärme. (K)
- 1993-2005 Vård/underhåll – arkitekturbunden utsmyckning, glasfönstren restaurerades av Glaskonst Winfried Baier, Tranås. (ÖLM)
- 2002 Teknisk installation – ny ljudanläggning. (K)
- 2004 Ändring – ombyggnad – permanent handikappsramp vid södra korsarmen ska ersätta den provisoriska på norra sidan. (ÖLM, K)
- 2005 Specifika inventarier - textilskåp
- 2005 Kulturhistorisk inventering av kyrkan och kyrkomiljön, utförd av Östergötlands länsmuseum på uppdrag av Linköpings stift.

Förkortningar

ATA – Antikvarisk-topografiskt arkiv, Riksantikvarieämbetet

BR – Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;
www.bebyggelseregistret.raa.se

HK – Hällestads kyrka, Linköpings stifts kyrkor 1968.

K - Kyrkan
ÖC – Östgöta Correspondenten
ÖD - Östgöta Dagbladet
ÖLM – Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv

ÖVRIGT

Aktuella skyddsformer

Kyrkan och kyrkogården är skyddade enligt Lagen om kulturminnen 4 kap. Hällestad kyrkomiljö, K39, är utvärderad som kulturhistorisk värdefull miljö i kulturminnesprogrammet för Östergötland, utgivet av länsstyrelsen i Östergötlands län 1983.

Övriga inventeringar

Sedan 2002 pågående inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser i Östergötlands län, utförs av Östergötlands länsmuseum.

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Prästgårdsinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Skolinventeringen i Östergötlands län, utförd av Östergötlands länsmuseum 1978.

Källor

Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), Riksantikvarieämbetet

Bebyggelseregistret - kulturhistorisk bebyggelseinformation, Riksantikvarieämbetet;

www.bebyggelseregistret.raa.se

Hällestads kyrka, Linköpings stifts kyrkor 1968.

Ridderstad, Anton, Historiskt, Geografiskt och Statistiskt lexikon öfver Östergötland, A-L, Norrköping 1877.

Sveriges Bebyggelse, Östergötlands län, del IV, Uddevalla 1950.

Östergötland, landskapets kyrkor. Red. Ingrid Sjöström och Marian Ullén.

Forskningsprojektet Sockenkyrkorna. Kulturarv och bebyggelsehistoria.

Riksantikvarieämbetet 2004.

Östergötlands läns kalender 1872.

Östergötlands länsmuseums arkiv

Kartor

Häradsekonomisk karta 1868-1877, Hällestad

Ekonomisk karta, 1948 och 1982, blad 9F 2h Hällestad

Sammanställt av Östergötlands länsmuseum i maj 2004. Den kulturhistoriska bedömningen har utförts i samverkan med Länsstyrelsen i Östergötland.